

Pardo Bazán en Tabernas: a casa, o museo, a biblioteca.

Mercedes Fernández-Couto Tella

Aquel pequeno catálogo do que falabamos no número anterior¹ e que estaba numerado coas signaturas do 1 ao 131 resultou ser, despois dalgunhas comprobacións, parte do catálogo dos libros que estaban en Tabernas e posiblemente no museo de Emilia Pardo Bazán. Este museo organizouse á morte da última das herdeiras e tivo a súa sede no Pazo Municipal, en María Pita, onde xa estaba a Academia desde o ano 1920.

Os obxectos que forman este museo teñen catro procedencias diferentes:

- a casa da rúa Tabernas núm. 11, 1º, da Coruña
- a casa da rúa Goya núm. 23, 2º dr., de Madrid
- o Casón del Buen Retiro de Madrid
- o Museo de las Peregrinaciones (legado María Mendoza Méndez Núñez)

As dúas últimas procedencias abranguen obxectos da época, deixados en depósito ao Museo para a recreación do ambiente de finais de século.

O patrimonio bibliográfico, que é o que nos interesa, aparece no inventario das existencias da casa da rúa Tabernas e tamén da casa da rúa Goya.

Na relación da escolla dos obxectos feita na casa de Madrid², na parte correspondente ao corredor, lese: “Librería de estilo español con bargueño de nogal sobre mesita de estilo español con nueve volúmenes en folio de diversos autores”. Un pouco máis adiante, no apartado referente ao salón, ao enumerar o contido de “dos vitrinas de madera, de Boule” fala dun libro devocionario de 1848 e por último no seguinte apartado di: “Diecisiete volúmenes de obra de doña Emilia, encuadernados sencillamente. Otro de obras de Tirso de Molina dedicado a la Marquesa de Cavalcanti por Blanca

¹ Fernández-Couto Tella, Mercedes (2005): “Biblioteca de Emilia Pardo Bazán: procedencias”. La Tribuna, 3, 293-299.

² Copia simple da acta outorgada por Sebastián Martínez-Risco y Macías, Presidente da Real Academia Galega e do Patronato do Museo Emilia Pardo Bazán, autorizada polo notario de Madrid José Roan Martínez. Arquivo da RAG.

de los Ríos. Otro La copa de Cuasia de Rey Soto ofrendado asimismo a la Marquesa de Cavalcanti (encuadernado en piel verde- 1944)”³.

Os libros chegados da rúa Goya son escasos, vinte e nove en total, pois alí escolléranse mais obxectos, mobles e utensilios representativos da vida e costumes da autora. E tamén a documentación e manuscritos que hoxe conserva o Arquivo. Todos estes obxectos foron depositados en dúas salas da Casa da Cultura⁴ dirixida por Antonio Gil Merino, naquel momento membro correspondente da RAG. Só algunhas miniaturas e outros efectos -entre os que se atopaba o retrato que fixera Sorolla á primeira Condesa, Amalia de la Rúa -foron levados aos locais da Academia por Juan Naya.

O 13 de agosto 1971 trasládanse os efectos da Condesa, os de máis valor e os máis propicios á deterioración, a unha dependencia do primeiro andar do Pazo Municipal onde permanecerán durante oito anos ata o seu traslado á nova sede da rúa Tabernas.

Con relación as obras para arranxar esta casa e convertela na nova sede da RAG en outubro de 1971 o edificio xa fora desaloxado polo arrendatario que o usaba de garaxe; as inquilinas do Parrote o farán o mes de xuño do ano 1972. En marzo de 1973 adxudícanse, con carácter provisional, as obras do novo edificio a Rodolfo Lama, facéndose de forma definitiva o 14 de agosto de 1973. Os traballos de demolición do interior do edificio comezan o 26 de outubro do mesmo ano, sen que conste en ningún sitio cal é o destino dos mobles e obxectos que estaban no inmobile.

Neste edificio da rúa Tabernas, a comisión académica fixera unha relación das existencias do primeiro andar do edificio, quedando inventariada nun documento privado, con data 2 de setembro de 1964. Dita relación axúntase o día 13 de febreiro de 1971 en que, ante notario, se fan as operacións de verificación e entrega dos mobles e obxectos da primeira planta que formarán parte do futuro Museo. Nesta listaxe faise mención da escolla feita no Gabinete: “dos librerías y otra en ángulo. Las tres con su contenido”.

En total temos pois, tres librerías das que descoñecemos o tamaño e a súa capacidade. Pero se nos baseamos na hipótese de que cada unha tivera catro estantes cunha media de 40 libros por estante temos 160 volumes por librería e por tanto un total de 480 que, de acordo con esta hipótese, sería o total da biblioteca de Tabernas.

³ Na biblioteca coas signaturas: 25.577-25.792, 25.598; 25.363, 25.576; 25.600 respectivamente.

⁴ Foron recibidas na Casa da Cultura o día 1 de marzo de 1971.

Se a estes lles sumamos os 38 da rúa Goya teremos aproximadamente 518 libros; tendo en conta que o conxunto que coñecemos como Tabernas ten un total de 550 vemos que é doada a asimilación.

En outubro do ano 2003, na ordenación do soto, apareceu un conxunto de libros con signaturas nos rótulos que non se correspondían coas do fondo xeral. É agora cando ese pequeno catálogo, orixe desta reflexión, cobra importancia pois as signaturas dos libros achados no soto corresponden exactamente cos rexistros deste catálogo. É máis, os libros chamados de Tabernas debaixo do rótulo actual, no vello rótulo, seguen a numeración desde o 131 en que acaba ese pequeno catálogo.

Puidera ser que o pequeno catálogo fora parte dun maior (de aí a nota: do 1-131 no museo) que acadaría todos os libros de Tabernas -e tamén os pouquiños de Goya- que formaron un conxunto á parte do fondo xeral da Biblioteca da Academia, quizais para seren expostos no primeiro Museo sito no Concello. De aí tamén a dobre mestura, pois para expor no museo escolléranse tanto libros de Pardo Bazán como libros que pola beleza da súa encadernación, a decoración das capas, o traballado do lombo ou o tamaño da colección serviran de decoración. E tamén están mesturados libros, revistas e obras de referencia, indicando de novo esa busca da estética.

Nas fotos do museo en Tabernas, anteriores á reforma do ano 2003, identifícanse perfectamente estes 131 libros expostos nas librerías.

Co inicio das obras de modernización do Museo no ano 2000, estes libros son trasladados ao soto, quedando alí desvinculados tanto do museo como da biblioteca a onde se reintegrarán -sen ter en conta esta orixe, aínda descoñecida- no ano 2003.